

- education. In *Continuous vocational education: philosophy, pedagogical paradigms, forecast*: monograph (pp. 345–448). Kyiv: Scientific opinion. [in Ukr.].
- Orlov, V.F. (2002). Self-development of professional culture of the teacher of artistic disciplines. *Updating the content, forms and methods of teaching and upbringing in educational institutions: scientific notes of the Rivne State Humanitarian University*, 20: 131–136. [in Ukr.].
- Pehota, O.M. Pedagogical skills of a modern university teacher from the perspective of a subjective approach. *Scientific Bulletin of Moscow State University*, 16: 21–28. [in Ukr.].
- Prorok, N.V. (2009). Self-development as a determinant of personal and professional development of practicing psychologists. *Problems of general and pedagogical psychology: collection of scientific works named after G. S. Kostyuk of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*, XI (2): 366–376. [in Ukr.].
- Frytsiuk, V.A. (2016). *Professional self-development of the future teacher: monograph*. Vinnytsia: Publisher "Nilan LTD". 368 p. [in Ukr.].
- Chaban, O.S. (2004). Eliminating "qualification barriers" on the path to professional growth. *Practical Psychology and Social Work*, 7: 1–4. [in Ukr.].

ANTONETS Anatolii

Ph.D in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of Construction and Professional Education Department, Poltava State Agrarian University

MYHAL Oleksandr

teacher-methodologist, specialist of the highest qualification category, State educational institution "Hadyach Higher Vocational Agrarian School"

OVSIIENKO Yuliia

Ph.D in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of Construction and Professional Education Department, Poltava State Agrarian University

PROFESSIONAL SELF-DEVELOPMENT OF TEACHERS PROFESSIONAL DISCIPLINES OF AGRICULTURAL PROFILE

Summary. Modern agricultural education requires a new type of teachers, capable of combining deep professional training with a high level of pedagogical skills and readiness for continuous professional self-development. Dynamic changes in agricultural production and the introduction of innovative technologies necessitate a theoretical substantiation of the essence and structure of professional self-development of teachers of agricultural disciplines.

The purpose of the article is to substantiate the theoretical foundations of professional self-development of teachers of agricultural disciplines, to determine its structure, stages, functions, psychological mechanisms, and criteria for assessing readiness for professional self-improvement.

Methods. Pedagogical observation, conversations, interviews, questionnaires.

Results. The article reveals the essence of professional self-development as a continuous, internally motivated process of improving the professional and personal qualities of a teacher. The stages of professional development of the individual and the stages of professional formation of a teacher are characterized. The main functions of professional self-development in the system of agricultural education are established. The psychological mechanisms of

the teacher's personal development and the structure of his professional and pedagogical competence are highlighted. The criteria for assessing readiness for professional self-development and the corresponding levels of its formation are substantiated.

Originality. The functions of professional self-development in the context of integration of education, science and agricultural production are clarified. The criteria and levels of readiness of teachers for professional self-improvement are specified.

Conclusion. Professional self-development of teachers of agricultural disciplines is a holistic process of personal and professional growth. The effectiveness of this process depends on the development of professional and pedagogical competence, the formation of professional identity, motivation for self-improvement, and the ability to reflect.

Keywords: professional self-development; teacher; agricultural education; professional disciplines.

Одержано редакцією 01.03.2026
Прийнято до публікації 16.03.2026

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2026-1-147-156>

 <https://orcid.org/0000-0002-0264-7196>

СИТНИК Тетяна

докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка катедри гуманітарних дисциплін, Черкаська медична академія

 tatyanakiryan@ukr.net

 <https://orcid.org/0000-0003-0783-5097>

ЧЕРЕПАНОВА Марина

голова циклової комісії філологічних та історичних дисциплін, Черкаська медична академія

 marina_cherepanova@ukr.net

УДК 378.147.091.31:811.161.2:61(045)

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

У статті розглянуто одну з актуальних тем педагогічного дослідження, присвяченого процесу формування та розвитку комунікативної компетентності у здобувачів освіти закладів вищої медичної освіти, зокрема на практичних заняттях з освітнього компонента «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Сфокусовано увагу на визначенні місця й ролі комунікативної компетентності у професійній підготовці майбутніх лікарів.

Проаналізовано вживання у науковому дискусії термінів «комунікативна професійна компетентність», «професійно орієнтована комуніка-

тивна компетентність», «комунікативна компетентність фахівця».

Встановлено, що ці поняття мають різні смислові відмінки і не є тотожними. Так, комунікативна професійна компетентність насамперед передбачає ведення комунікації як невід'ємного складника професійної діяльності загалом. Водночас професійно орієнтована комунікативна компетентність носить більш конкретний та прикладний характер і зорієнтована на формування комунікативних умінь та навичок безпосередньо у процесі навчання з урахуванням особливостей майбутньої професії, а також моделювання типових професійних ситуацій спілкування. А комунікативна компетентність фахівця становить собою узагальнене поняття, що виражається через сукупність знань, умінь та навичок, необхідних для ефективної комунікації в професійному середовищі.

Запропоновано авторське трактування поняття «комунікативна компетентність лікаря» як інтегрована професійна здатність особистості ефективно й результативно на різних рівнях здійснювати спілкування в медичній діяльності, що дає змогу забезпечити якісну взаємодію лікаря з пацієнтами, їхніми родичами, колегами та іншими фахівцями системи охорони здоров'я на засадах етичних норм, емпатії, толерантності, мовленнєвих умінь, культури спілкування та професійних знань.

Продемонстровано, як відбувається формування комунікативних умінь і навичок у майбутніх лікарів за допомогою методів та прийомів інноваційних технологій навчання, зокрема під час вивчення тем з лексикології, медичної термінології й офіційно-ділових документів.

Ключові слова: комунікативна компетентність; майбутні лікарі; заклади вищої медичної освіти; українська мова (за професійним спрямуванням); методи та прийоми формування комунікативної компетентності.

Постановка проблеми. У нинішніх умовах соціально-економічного та культурного розвитку, коли українська мова як державна набуває особливої ваги в утвердженні національної ідентичності, відродженні звичаїв та традицій українського народу й професійної самореалізації, проблема формування і розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців постає одним з найважливіших завдань сучасної вищої освіти. У Законі України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (редакція від 16.01.2026) зазначено, що пріоритетним у професійній діяльності є володіння державною мовою.

З огляду на це, особливої актуальності набуває забезпечення якісного рівня мовної підготовки майбутніх висококваліфікованих лікарів, які повинні мати не тільки ґрунтовні професійні знання, а й володіти здатністю чітко, структуровано й переконливо формулювати та висловлювати власні думки в професійному середовищі. Розв'язати проблему мовної підготовки майбутніх

лікарів спроможна навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)», що викладається в закладах вищої медичної освіти, завдання якої полягає у формуванні комунікативної компетентності здобувачів освіти.

На початку навчання у медичному ЗВО студенти сприймають цю дисципліну як другорядну, оскільки, на перший погляд, вона не пов'язується з реальними професійними потребами лікаря. Таке ставлення збоку студентської молоді може призвести до ситуації, коли майбутні лікарі, отримавши глибокі фахові знання, недостатньою мірою володітимуть необхідними навичками офіційно-ділової, публічної та наукової комунікації. Актуальність порушеної проблеми також посилюється широким запровадженням цифровізації в усі сфери суспільно-економічного життя, міжнародною співпрацею та мультикультурними зв'язками, які передбачають володіння ще вищим рівнем культури ведення комунікації, гнучкості у виборі стилів спілкування та швидкої адаптивності до різних комунікативних ситуацій в професійній діяльності лікаря.

Останнім часом особливу зацікавленість у розв'язанні мовної підготовки майбутніх фахівців закладів вищої освіти, у тому числі й лікарів, набувають публікації вітчизняних науковців. Зокрема, комунікативна компетентність як важливий складник професійної компетентності представлено у статті В. Коваленко, Д. Марценюк (Коваленко та ін., 2020); розвиток комунікативної компетентності в контексті рефлексивності у студентів журналістського фаху розглядається у дослідженні К. Лещенко (Лещенко, 2018); специфіку формування професійно орієнтованої компетентності у ЗВО з'ясовано у науковому доробку Н. Скрипник (Скрипник, 2022); особливості формування комунікативно-діалогічної компетентності у майбутніх філологів розкрито у публікації Т. Шарова, С. Шарової, О. Бородихіної (Шарова та ін., 2017); роль засобів мови у формуванні комунікативної компетентності особистості описано у праці Н. Хамської, К. Полянської, Ю. Уманської (Хамська та ін., 2021); до структури комунікативної компетентності майбутніх сімейних лікарів звертається К. Орду (Орду, 2019); підготовка майбутніх лікарів до реалізації зв'язного мовлення стала предметом дослідження К. Балашової, Л. Шевченко, Н. Захарової, С. Турянці, М. Пасенко (Балашов та ін., 2022). Однак, питанню формування та подальшого розвитку комунікативної компетентності у майбутніх лікарів на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) приділяється, на наш погляд,

недостатньо уваги. Це і зумовило написання цієї статті, **метою** якої є з'ясування сутності понять та визначення завдань навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», орієнтованих на формування й розвиток комунікативної компетентності в майбутніх лікарів шляхом поглибленого опанування медичної термінології, вироблення практичних навичок ведення офіційно-ділової медичної документації та професійного спілкування державною мовою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, підготовка більшості фахівців у закладах вищої медичної освіти здійснюється у вигляді неподільної магістратури, зокрема й майбутніх лікарів спеціальності 15 «Медицина» галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» другого (магістерського) рівня вищої освіти професійної кваліфікації «Лікар». З огляду на це зазначимо, що для згаданої спеціальності не існує окремого бакалаврату, а вступ абітурієнтів відбувається одразу на магістерський рівень на базі повної загальної середньої освіти і така безперервна підготовка здійснюється протягом 5–6 років. Основною метою професійного становлення майбутніх медиків у ЗВО за освітньою програмою «Лікар» є «підготовка висококваліфікованих лікарів, які використовують набуті загальні та фахові компетентності, забезпечують їх імплементацію у практичну діяльність для розв'язання складних, непередбачуваних професійних завдань у галузі охорони здоров'я, що потребують нових стратегічних підходів й організують власну професійну діяльність на засадах безперервного навчання, принципах біоетики та академічної доброчесності» (Освітня програма «Лікар», 2025). Освітній компонент «Українська мова (за професійним спрямуванням)» належить до циклу загальної підготовки освітньої програми і викладається на першому курсі навчання. Основними завданнями навчальної дисципліни є формування й удосконалення професійно орієнтованої комунікативної компетентності майбутніх лікарів; оволодіння відповідно до сучасних вимог української літературної мови нормами усного та писемного фахового мовлення; опанування системою медичних термінів та вміння її доречно використовувати в професійній діяльності; розвиток стійких умінь і навичок ефективної комунікації майбутнього лікаря з пацієнтом та його родичами, членами медичного колективу; формування та удосконалення умінь ведення та аналізу основних видів медичної документації; виховання культури професійного медичного мовлення, комунікативного

етикету й дотримання принципів академічної доброчесності.

Виходячи із завдань навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», зосередимо увагу на уточненні поняття комунікативної компетентності майбутнього лікаря. У науковій літературі на позначення цього поняття вчені використовують терміни «комунікативна професійна компетентність», «професійно орієнтована комунікативна компетентність», «комунікативна компетентність фахівця». Так, наприклад, комунікативна професійна компетентність, на думку Н. Ашиток, становить собою процес взаємодії комунікативних знань, здібностей, умінь, навичок, суб'єктних характеристик особистості фахівця, ефективність яких можна визначити та оцінювати за критеріями досягнення ним фахових цілей (Ашиток, 2017, с. 8). Водночас Л. Мамчур професійну комунікативну компетентність розглядає через інтегративну здатність, сукупність комплексу комунікативних якостей фахівця, що забезпечує успішне сприйняття, засвоєння, застосування та передачі інформації, орієнтованої на професійну діяльність (Мамчур, 2025, с. 102). К. Умяров та Т. Конькова насамперед підходять до визначення професійно комунікативної компетентності через тлумачення сутності професійної компетентності – здатність майбутнього фахівця відповідати освітньо-професійним державним стандартам і суспільним вимогам професії через спроможність ефективно здійснювати професійну діяльність та демонструвати необхідні особисті й фахові характеристики, мобілізуючи для цього відповідні знання, усвідомлення, вміння, навички, що базуються на власній внутрішній мотивації, етичних й моральних цінностях, а також досвіді та прагненні до постійного професійного удосконалення (Умяров та ін., 2022, с. 30). З огляду на зазначене, автори схильні вважати, що професійно комунікативну компетентність варто розуміти через «систему екстрафункціонального забезпечення професійних функцій фахівця, що виражає готовність та здатність до комунікативної організації діяльності в різних професійних сферах із представниками різних культур» (там само).

О. Мороз професійно орієнтовану комунікативну компетентність пропонує визначати як особистісну властивість, що забезпечує спроможність здійснювати ефективно професійне спілкування в майбутньому професійному середовищі у процесі подальшої трудової діяльності, метою якої є розв'язання певних професійних завдань (Мороз, 2020, с. 41).

А. Мельник дещо по-іншому трактує це поняття, а саме через здатність майбутнього фахівця адекватно до ситуації спілкування у професійній сфері успішно організувати власну усну та письмову мовленнєву діяльність (Мельник, 2023, с. 13). На думку авторки, така компетентність містить мовленнєвий, лінгвосоціокультурний, мовний і навчально-стратегічний професійно орієнтований складники. Саме у процесі засвоєння професійно орієнтованої комунікативної компетентності, як на це вказує Н. Скрипник, здобувачі освіти занурюються в моделювання реальних ситуацій професійної діяльності, що, беззаперечно, сприяє посиленню мотивації як до вивчення рідної мови, так і до засвоєння обраної спеціальності (Скрипник, 2022, с. 57).

На сайті Верховної Ради України подане таке визначення поняття «комунікативна компетентність» – це «здатність особистості застосувати у конкретному спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми і віддаленими людьми та подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями» (Сайт Верховної Ради України, 2026). К. Лещенко до основних складників комунікативної компетентності зараховує високий рівень володіння мовою, її виражальними засобами, спроможності переконувати, підготовленості до культурного міжособистісного спілкування, свідомого використання набутого досвіду мовленнєвої діяльності в певній сфері комунікації (Лещенко, 2018, с. 57). В. Коваленко, Д. Марценюк зазначають, що для розуміння сутності комунікативної компетентності варто виділити такі її складники: комунікативно-діагностичну (діагностика професійної ситуації); комунікативно-прогностичну (прогнозування очікуваних результатів спілкування); комунікативно-програмувальну (підготовка до здійснення комунікації); комунікативно-організаційну (способи привертання уваги співрозмовників до власне предмета комунікації) (Коваленко та ін., 2020, с. 76). Автори також підтримують відому позицію авторитетних науковців про те, що комунікативна компетентність містить у собі: базові комунікативні знання (знання про спілкування, його фази, закономірності, різновиди, етапи розвитку), комунікативні здібності (існує в двох вимірах: як природна обдарованість особистості у процесі спілкування та як комунікативна продуктивність, тобто як набутий досвід у ході постійного спілкування) та комунікативні вміння (як важливий елемент сформованої комунікативної компетентності) (там само).

Такі учені як Н. Муқан, Т. Горохівська, О. Ієвлєв та інші схильні вважати, що

комунікативна компетентність становить собою, з одного боку, комунікативні знання правил поведінки та уміння спілкуватись в реальних умовах здійснення комунікації, які сприяють встановленню контактів й усуненню непорозумінь між комунікантами, з іншого боку – це рефлексивно-перцептивні вміння, що дають змогу зрозуміти як внутрішній світ і прагнення співрозмовника, так і власне внутрішнє «Я» (Муқан та ін., 2023).

Під комунікативною компетентністю майбутніх фахівців О. Максимова розуміє інтегральну якість індивідуума, яка поєднує в собі загальноприйнятну культуру спілкування й її особливі прояви в подальшій професійній діяльності. Ця компетентність, на думку авторки, вагомо сприяє успіхові та дасть змогу випускнику ефективно брати участь у різних соціальних сферах (Максимова, 2016, с. 60).

Н. Хамська, К. Полянська, Ю. Уманська комунікативну компетентність трактують через сукупність знань про спілкування з різними комунікантами в різноманітних умовах, а також уміння їх ефективно використовувати в конкретній ситуації спілкуванні в ролі адресата або адресанта (Хамська, 2021, с. 99). Як вважають автори, мовна особистість у ході свого становлення й розвитку має пройти кілька етапів, що дає їй змогу піднятися на вищий рівень культури мовлення, а саме:

1) рівень мовленнєвої правильності – рівень, який спрямований на опанування мовної освіти, тобто засвоєння правил користування мовою (мовними засобами), її лексику, граматичними категоріями, інструментами текстотворення тощо. На цьому етапі відбувається вироблення орфографічних, орфоепічних, пунктуаційних навичок, уміння складати речення, нескладні тексти за зразком та використовувати їх у мовленнєвій діяльності;

2) рівень інтеріоризації (з латинської мови «interior» – внутрішній) – рівень, що пов'язаний зі здатністю особистості реалізувати себе через висловлювання відповідно до свого внутрішнього стану; уміння виражати себе та творчо підходити до побудови власних висловлювань засобами мови; володіти усною і писемною формами спілкування (монолог, полілог, діалог, розповідь, опис, роздум) та стилями мови (розмовним, науковим, офіційно-діловим, публіцистичним, художнім);

3) рівень насиченості мовою – досягнення свідомого володіння мовним багатством, зокрема логічністю, предметністю, виразністю, образністю, точністю, різноманітністю мовних засобів, жанрів, стилів, текстотворення;

4) рівень адекватного вибору – рівень комунікативної досконалості орієнтований на досконале опанування функціональними категоріями мовлення, стилями мови залежно від мети та ситуацій спілкування, а також доречну мовленнєву реакцію на мовлення співрозмовника;

5) рівень володіння фаховою метамовою – рівень характеризується широким володінням терміносистемами, фразеологією, фаховою лексикою, композиційно-жанровими особливостями текстотворення, специфічними професійними мовними формулами;

б) рівень мовленнєвого іміджу соціальних ролей – спрямований на виконання певної соціальної ролі (спілкування державного працівника, політика, вченого, керівника з урахуванням етичних й естетичних особливостей їхнього живого мовлення) (там само).

З огляду на попередній виклад, зауважимо, що кожен із схарактеризованих етапів формування комунікативної компетентності є важливим, проте у ході вивчення української мови (за професійним спрямуванням) особливої ваги набуває завершальний етап, оскільки він пов'язаний безпосередньо зі становленням, розвитком та вдосконаленням професійного мовлення будь-якого майбутнього фахівця. Саме на цей етап особлива увага викладачів звертається у процесі професійної підготовки здобувачів освіти в сучасних ЗВО.

Колектив авторів статті «Новітні інструменти формування іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей» розглядають комунікативну компетентність як ключову якість для ефективного спілкування в різних сферах життя особистості, що уможливорює їй встановлювати та зміцнювати взаємини, розвивати емпатію, розв'язувати конфлікти, доходити згоди й досягати спільних цілей (Turko, 2021). На думку авторів, базовими складниками комунікативної компетентності є:

– стратегічна компетентність – здатність визначати мету мовної комунікації, добирати найуспішніші способи впливу адресанта на адресата, встановлювати контакт і забезпечувати взаєморозуміння, визначати стиль спілкування й адаптувати його до мовленнєвої ситуації та умов комунікації;

– дискурсивна компетентність – наявність знань про різновиди дискурсу та текстових жанрів, а також володіння вміннями застосовувати їх у ході передачі інформації, зокрема у формі презентації, бесіди, створення текстів, дебатів;

– когнітивна компетентність – спроможність аналізувати інформацію, добирати

власні та розуміти аргументи співрозмовника, сприймати позицію співрозмовника, розв'язувати проблемні ситуації, чітко і обґрунтовано відповідати на запитання (там само).

У свою чергу М. Айзенбарт подає основний перелік найбільш досліджених компонентів комунікативної компетенції, зокрема: розуміння особливостей і проблем комунікантів; вдале застосування необхідних комунікативних технологій; здатність аналізувати жести, інтонації та міміку співрозмовника; володіння базовими навичками ораторського мистецтва та їх практичне використання; спроможність попереджати, запобігати та врегулювати конфлікти; багатий словниковий запас; здатність до емпатії; дотримання мовного етикету та етики спілкування; акторські здібності; навички активного вдумливого слухання; дотримання правил граматики та писемного мовлення й відповідність мовним стилям спілкування; розвинута усна форма мовлення та відповідне його емоційно-ситуативне забарвлення; вміння добирати аргументи та за допомогою них відстоювати власні погляди (Айзенбарт, 2017, с. 2).

Крім цього варто сфокусувати увагу на структуру комунікативної компетентності майбутнього фахівця з вищою освітою, яку запропонували Т. Шарова, С. Шаров, О. Бородихіна. Позиція авторів полягає в тому, що комунікативна компетентність має три аспекти: мовний, мовленнєвий та соціокультурний, що зумовлює виокремлення таких її складників комунікативної компетентності: орієнтованість особистості у різних ситуаціях спілкування, яка побудована на знаннях та власному досвіді індивідуума; здатність ефективно взаємодіяти з комунікантами завдяки взаєморозумінню у спілкуванні з урахуванням видозмін психічних станів співрозмовників, міжособистісних стосунків та умов соціального середовища; готовність та вміння встановлювати й підтримувати контакт із співрозмовниками; внутрішні засоби регуляції комунікативних дій; знання, вміння та навички здійснювати конструктивне спілкування (Шарова, 2017).

На основі проведеного теоретичного аналізу наукових досліджень з проблеми сутності та змісту комунікативної компетентності майбутнього фахівця доходимо висновку, що вживані в науковому дискурсі терміни «комунікативна професійна компетентність», «професійно орієнтована комунікативна компетентність», «комунікативна компетентність фахівця» мають різні смислові відтінки і не є тотожними. Так, комунікативна професійна компетентність насамперед передбачає ведення комунікації як

невід'ємного складника професійної діяльності загалом. Водночас професійно орієнтована комунікативна компетентність носить більш конкретний та прикладний характер, найчастіше використовується в освітньому контексті. Ця компетентність зорієнтована на формування комунікативних умінь та навичок безпосередньо у процесі навчання з урахуванням особливостей майбутньої професії, а також моделювання типових професійних ситуацій спілкування. А комунікативна компетентність фахівця становить собою узагальнене поняття, що виражається через сукупність знань, умінь та навичок, необхідних для ефективної комунікації в професійному середовищі.

Розглянемо особливості формування комунікативної компетентності у майбутніх лікарів на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням), з'ясуємо, у чому полягає специфіка змісту процесу вироблення цієї компетентності з урахуванням сучасних вимог професії, ринку праці та освітніх послуг.

Більшість дослідників, як зазначає В. Дроненко, розглядає комунікативну компетентність лікаря як таку, що ґрунтується на комунікативних знаннях, здібностях і уміннях, мотиваційно зумовленій соціально-професійній характеристиці, що дає змогу лікареві відповідально та самостійно реалізовувати ефективні комунікативні дії щодо конкретних ситуацій міжособистісної взаємодії (Дроненко, 2018, с. 44).

У контексті нашого дослідження варто звернути увагу на позицію авторського колективу статті «Підготовка майбутніх лікарів з комунікацій: від зв'язного мовлення до управління та лідерства в галузі». На їхню думку, необхідно виокремити низку технічних компетентностей, якими обов'язково повинні оволодіти студенти закладів вищої медичної освіти. До цієї специфічної групи вони залучають: мовленнєву та термінологічну компетентності, комп'ютерну грамотність, розуміння концепції лідерства та основ менеджменту, інформаційно-аналітичну, презентаційну, культурну та комунікативну компетентності (Балашов та ін., 2022, с. 57). Під комунікативною компетентністю лікаря автори розуміють вміння будувати відносини, підтримувати відкрите обговорення професійних питань, здійснювати пошук інформації та ефективно її використовувати, сприймати та усвідомлювати позицію пацієнта, досягати згоди під час спілкування та підбивати підсумки. Учені також зазначають, що готовність майбутніх лікарів до професійної комунікації зможе підвищитись завдяки реалізації таких заходів: удосконалення робочих програм викладання мовних дисциплін; залучення в

освітній процес практик, які сприятимуть формуванню у студентів навичок міжособистісного спілкування та публічних виступів; переосмислення та вдосконалення курсів інформатики в медицині та статистики (ehealth); урахування в програмах клінічних дисциплін тематики ведення комунікації з профільними пацієнтами, їхніми родичами (вибір стилю спілкування, вербальних та невербальних засобів комунікацій, можливих ризиків у процесі спілкування); проведення подальшого удосконалення комунікативних вмінь і навичок майбутніх лікарів в інтернатурі, лікарській резидентурі та в межах безперервного професійного розвитку лікарів (там само, с. 60).

К. Орду на основі здійсненого теоретичного аналізу наукових досліджень пропонує до структури комунікативної компетентності майбутнього лікаря зараховувати компоненти: когнітивний, поведінковий, ціннісно-смысловий, емоційно-вольовий (Орду, 2019, с. 168). Когнітивний компонент передбачає засвоєння студентами знань про вербальні та невербальні засоби спілкування, а також особливості, функції, структуру професійного спілкування. Він складається з комплексу ключових комунікативних знань, умінь та навичок: оволодіння медичною термінологією; уміння на професійному рівні вести розмову; будувати висловлювання з використанням відповідних стилів та жанрів мовлення; уміння підтримувати бесіду, складати розповідь; прагнення до вдосконалення власного мовлення тощо. Поведінковий компонент спрямований на вироблення умінь втілювати комунікативні компетенції саме в умовах професійного і ділового спілкування, тобто вміння будувати бесіду з пацієнтом, його родичами та колегами; вміння долати психологічні бар'єри; прагнення розуміти індивідуально-психологічні особливості та потреби пацієнтів, уміння їх враховувати; вміння слухати, надавати поради пацієнту; вміння аналізувати результати своєї професійної діяльності. Сутність ціннісно-смыслового компонента полягає у готовності до практичної реалізації комунікативної компетентності в професійному спілкуванні. Емоційно-вольовий компонент зорієнтований на вплив майбутнього лікаря на співрозмовників, керування їхньою увагою; уміння розуміти внутрішній стан пацієнта; вміння проявляти співчуття пацієнтові щодо його захворювання (там само, с. 168–167).

З огляду на проведений теоретичний аналіз наукових джерел щодо сутності поняття комунікативної компетентності зробімо уточнення, яким має бути зміст комунікативної компетентності майбутнього лікаря. На нашу думку, воно становить собою

інтегровану професійну здатність особистості ефективно й результативно на різних рівнях здійснювати спілкування в медичній діяльності, що дає змогу забезпечити якісну взаємодію лікаря з пацієнтами, їхніми родичами, колегами та іншими фахівцями системи охорони здоров'я на засадах етичних норм, емпатії, толерантності, мовленнєвих умінь, культури спілкування та професійних знань.

Відповідно до зробленого нами трактування комунікативної компетентності майбутнього лікаря розглянемо визначені теми для засвоєння студентами за робочою навчальною програмою навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», найважливішими серед яких є «Лексичний аспект медичної професійної мови», «Термінологія у професійному спілкуванні», «Роль словників у підвищенні культури професійного спілкування», «Особливості українського мовного етикету та мовний етикет лікаря», «Ділові папери як засіб професійної комунікації». У ході вивчення тем з цієї навчальної дисципліни з метою формування комунікативної компетентності майбутнім лікарям варто пропонувати різноманітні практичні завдання, використовуючи інтерактивну, проектну, цифрову технології навчання або окремі інноваційні методи та прийоми підготовки в освітньому процесі. Так, наприклад, опрацьовуючи тему «Лексичний аспект медичної професійної мови», здобувачам освіти можна запропонувати виконати практичне завдання, об'єднавшись у пари.

1. Доберіть синоніми до поданих слів:

Фаховий – ..., пахвовий – ..., тривалий – ..., плоский – ..., лихоманка – ..., детальний – ..., доброякісний – ..., різкий – ..., інфляція – ..., едема – ... .

2. Розмежуйте значення паронімів:

Адресант – адресат, апендикс – апендицит, хворовитий – хворобливий, дистильційний – дистильований, кіста – кістка, пітний – потовий, почуття – відчуття, стрес – струс, лікарський – лікарняний, болісний – болючий, шкірний – шкіряний, лікувати – лічити, кров'янити – кров'яніти, симптом – синдром, гіпертонія – гіпотонія.

3. Доберіть до поданих слів антоніми та складіть з ними словосполучення:

Захворіти на грип – ..., лікуватись в стаціонарі – ..., підвищений артеріальний тиск – ..., симптоматичний перебіг хвороби – ..., госпіталізація пацієнта – ..., хронічний біль – ... .

На практичному занятті, присвяченому розгляду теми «Термінологія у професійному спілкуванні», студентам викладач дає завдання за лексичним змістом визначити назву медичного терміна. Виконання такого

завдання носитиме ціннісний характер, якщо студентів об'єднати у дві творчі групи, які самостійно формулюють трактування відомих їм термінів з клінічних дисциплін і пропонують команді-суперниці сказати його назву, так вони чергуються між собою. Наприклад: 1) патологічний стан, що характеризується підвищенням температури тіла вище фізіологічної норми у відповідь на інфекційний або запальний процес (лихоманка); 2) надмірне скупчення рідини в міжклітинному просторі тканин або в порожнинах організму, що супроводжується їх збільшенням у об'ємі (набряк); 3) комплекс захисних реакцій організму у відповідь на ушкодження тканин, що проявляється почервонінням, болем, припухлістю та порушенням функції (запалення).

У ході вивчення теми «Роль словників у підвищенні культури професійного спілкування» доцільно викладачеві організувати індивідуальну роботу студентів зі словниками, як наприклад, знайдіть у «Словнику паронімів української мови» пароніми, які безпосередньо стосуються професійної медичної термінології.

Для майбутніх лікарів постає важливим завданням набути стійких навичок ведення медичної документації, зокрема документів, які повинен заповнити лікар під час прийому пацієнтів. Серед них обов'язковими є такі: медична карта амбулаторного хворого (містить відомості про анамнез, скарги, результати огляду, попередній та клінічний діагнози, призначення, рекомендації); історія хвороби стаціонарного пацієнта (заповнюється у разі здійснення госпіталізації хворого, зараховує відомості про повний клінічний опис його стану, хід та результати лікування); письмова згода пацієнта на медичне втручання (документ у якому фіксується ознайомлення пацієнта з процедурами діагностичного та лікувального характеру і його згоду на їх проведення); листок лікарських призначень (зазначається інформація про медикаментозне та немедикаментозне лікування, дієту, режим, фізіотерапевтичні процедури); направлення на лабораторні й інструментальні дослідження (заповнюються для проведення аналізів, рентгенографії, УЗД, КТ, МРТ тощо); електронний медичний запис (eHealth) (передбачає внесення відомостей про прийом пацієнта, діагноз, лікарські призначення, електронні рецепти в інформаційну систему охорони здоров'я); медичний висновок чи довідка (за необхідності) (видається для освітніх закладів, спортивних секцій, місця роботи, тощо); електронний листок непрацездатності (оформлюється у випадку тимчасової втрати працездатності пацієнта). Зазначений вище

перелік обов'язкових документів свідчить про те, що лікар має справу з великим обсягом офіційно-ділових паперів, кожен з яких має свою специфіку в доборі медичних термінів, граматичному оформленні, правильній побудові структури самого документа. Виробленню таких важливих умінь і навичок у майбутнього лікаря сприяє саме навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

На практичному занятті, присвяченому темі «Ділові папери як засіб професійної комунікації», викладач серед активних методів навчання може використати ділову гру «Первинний прийом пацієнта у лікаря», що може проводитись у парах або у творчих групах. Для проведення гри студентам пропонуються формули мовленнєвого етикету, студентам необхідно серед них вибрати лише ті, які, як правило, використовуються в офіційно-діловому спілкуванні та пояснити, чому інші не відповідають цьому стилю:

Будьте ласкаві, перепрошую, зачекайте, добридень, слухай, гарного дня, скажіть швиденько, ходіть здорові, чи правильно я зрозумів(ла), просимо з'явитися на повторний огляд, спробуй зробити так, коротше кажучи, здоров, вибач, я запізнився, бажаю Вам швидкого одужання, слухай.

Ця усна гра є попередньою, виступає імітацією можливого візиту хворого до лікаря, а на завершення проводиться подібна гра на аудиторію, до якої залучаються троє студентів, які будуть виконувати роль лікаря, медичної сестри і пацієнта. Студент, призначений на роль хворого, отримує від викладача картку із ключовими словами, які будуть свідчити про характер захворювання. Студент, виконуючи роль лікаря, у ході гри ставить уточнюючі запитання, щоб правильно схарактеризувати стан пацієнта і визначити форму захворювання. Медична сестра повинна уважно слухати лікаря та коректно заповнити завчасно підготовлені бланки медичної карти амбулаторного хворого та направлення на обстеження. Студентка, яка виконує роль медсестри в першому документі фіксує:

– паспортні дані пацієнта: ПІБ, вік, стать, адреса, дата звернення;

– скарги: біль у горлі, утруднене носове дихання, нежить, підвищення температури тіла, загальна слабкість;

– анамнез захворювання: вважає себе хворим(ою) протягом 4-х днів, захворювання розпочалося після переохолодження, самолікування – промивання носа, полоскання горла, прийом жарознижувальних засобів. Ефект короточасний;

– об'єктивний стан: загальний стан середньої тяжкості. Температура тіла – 37,8 С.

Слизова оболонка глотки набрякла, гіперемована, набрякла, мигдалики збільшені без нальоту, носові ходи звужені, спостерігаються слизові виділення;

– попередній діагноз: гостре запалення верхніх дихальних шляхів – гострий фарингіт.

Другим документом, що заповнюється, є направлення на обстеження: загальний аналіз крові; загальний аналіз сечі; мазок із зіву.

У ході гри студенти, які є спостерігачами ділової гри, фіксують правильність мовлення лікаря з пацієнтом та медичною сестрою, а також аналізують коректність заповнення документів медичною сестрою, які відображаються на екрані інтерактивної дошки.

Виконання таких завдань на практичному занятті дає змогу студентам повторити медичну термінологію, використати її у зв'язному мовленні, будувати цілісні висловлювання державною мовою, удосконалювати навички, пов'язані з високим рівнем культури спілкування, крім цього здійснювати грамотний запис в офіційних медичних документах.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, на практичних заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) відбувається постійний розвиток комунікативних умінь та навичок у майбутніх лікарів, безпосередньо пов'язаних з їхньою професійною діяльністю в закладах охорони здоров'я. Подальшого дослідження потребують питання формування у майбутніх лікарів умінь підготовки і проведення публічного виступу.

Список бібліографічних посилань

- Айзенбарт, 2017 – Айзенбарт, М. М. (2017). Сутність поняття «Соціально-комунікативна компетенція» в сучасній науковій парадигмі. *Молодий вчений*, 4.3(44.3): 1–4.
- Ашиток, 2017 – Ашиток, Н. (2017). Формування комунікативної компетентності соціальних працівників у процесі професійної соціалізації. *Молодь і ринок*, 3: 6–10.
- Балашов та ін., 2022 – Балашов, К. В., Шевченко, А. Г., Захарова, Н. М., Туляниція, С. М., Пасенко, М. С., Цехмістер, Я. В., Слабкий, Г. О., Гульчій, О. П. (2022). Підготовка майбутніх лікарів з комунікацій: від зв'язного мовлення до управління та лідерства в галузі. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*, 1(91): 55–63.
- Дроненко, 2018 – Дроненко, В. Г. (2018). Дослідження комунікативної компетентності майбутніх лікарів. *Медична освіта*, 4: 41–47.
- Коваленко та ін., 2020 – Коваленко, В. В., Марценюк, Д. В. (2020). Комунікативна компетентність як складова професійної компетентності соціального працівника. *Молодий вчений*, 4(80): 75–77.
- Лещенко, 2018 – Лещенко, К. А. (2018). Комунікативна компетентність в контексті рефлексивності у студентів журналістського факультету. *Актуальні напрями практичної психології і психотерапії: матеріали VII Харківської наук.-практ. конф.* (м. Харків, 2 берез. 2018 р.). Харків. 55–59.
- Максимова, 2016 – Максимова, О. О. (2016). Комунікативна компетентність вчителя початкової школи. *Молодь і ринок*, 5(136): 59–63.

- Мамчур, 2025 – Мамчур, А. (2025). Комунікативні за-
сади професійного розвитку педагога. *Академічна
культура дослідника в освітньому просторі: євро-
пейський та національний досвід: матеріали VIII
Міжнародної науково-практичної конференції (м.
Суми, 15-16 травня 2025 р.)*. Суми: Видавництво
СумДПУ імені А. С. Макаренка. С. 100–103.
- Мельник, 2023 – Мельник, А. І. (2023). Професійно орі-
єнтована комунікативна компетентність майбутніх
викладачів іноземних мов як сучасна тенденція ви-
щої освіти. *Іноземні мови*, 4: 10–20.
- Мороз, 2020 – Мороз, О. (2020). Роль і місце профе-
сійно-орієнтованої комунікативної компетенції в
системі професійної підготовки майбутніх фахівців
морської галузі. *Актуальні питання гуманітарних
наук*, 31: 39–44.
- Мукан та ін., 2023 – Мукан, Н., Горохівська, Т., Ієв-
лев, О., Чубінська, Н., Кобрин, В. (2023). Іншомов-
на комунікативна компетентність: поняттєво-
категорійний дискурс. *Академічні візії*, 15. URL:
[https://academy-
vision.org/index.php/av/article/view/738/672](https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/738/672)
- Орду, 2019 – Орду, К. (2019). Структура комунікатив-
ної компетентності майбутніх сімейних лікарів. *Ак-
туальні питання гуманітарних наук*, 24: 165–170.
- Освітня програма, 2025 – Освітня програма «Лікар
другого (магістерського) рівня вищої освіти за спе-
ціальністю 15 Медицина галузі знань І Охорона здо-
ров'я та соціальне забезпечення». URL:
<https://lnk.ua/wVlj8p84P>.
- Сайт Верховної Ради, 2026 – *Сайт Верховної Ради Ук-
раїни*. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/12994>.
- Скрипник, 2022 – Скрипник, Н. І. (2022). Особливості
формування професійно орієнтованої компетент-
ності у закладі вищої освіти. *Молодий вчений*,
4.1(104.1): 56–59.
- Умяров та ін., 2022 – Умяров, К. Т., Конькова, Т. М.
(2022). Формування процесу професійно-комуніка-
тивної компетентності в майбутніх інженерів із ви-
користання інформаційних технологій в іншомов-
ній підготовці студентів у закладах вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у ви-
щій і загальноосвітній школах*, 80: 29–34.
- Хамська та ін., 2021 – Хамська, Н., Полянська, К., Ума-
нська, Ю. (2021). Формування комунікативної ко-
мпетентності особистості засобами мови. *Проблеми
інноваційно-інвестиційного розвитку*, 27: 96–103.
- Шарова та ін., 2017 – Шарова, Т. М., Шаров, С. В., Бо-
родихіна, О. В. (2017). Формування комунікативно-
діалогічної компетентності студентів-філологів. *На-
уковий вісник Міжнародного гуманітарного універ-
ситету*, 29: 74–76.
- Turko та ін., 2021 – Turko, O., Kravchuk, T.,
Kashuba, O., Navolska, H., Kutsyi, I. (2021). The lat-
est tools for the formation of foreign language commu-
nicative competence of students of non-language spe-
cialties. *Arabworld English journal (AWEJ)*, 12(1): 443–
457. URL:
[https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1297451
.pdf?utm_source=chatgpt.com](https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1297451.pdf?utm_source=chatgpt.com)
- References**
- Aizenbart, M. M. (2017). The essence of the concept of «so-
cial and communicative competence» in the modern
scientific paradigm. *Young Scientist*, 4.3(44.3): 1–4
[in Ukr.].
- Ashytok, N. (2017). Formation of communicative
competence of social workers in the process of
professional socialization. *Youth and the Market*, 3: 6–
10 [in Ukr.].
- Balashov, K. V., Shevchenko, L. H., Zakharova, N. M.,
Turianytsia, S. M., Pasenko, M. S., Tsekhmister, Ya. V.,
Slabkyi, H. O., Hulchii, O. P. (2022). Training future
doctors in communication: from coherent speech to
management and leadership in the field. *Bulletin of
Social Hygiene and Health Care Organization of
Ukraine*, 1(91): 55–63 [in Ukr.].
- Dronenko, V. H. (2018). Research on communicative
competence of future doctors. *Medical Education*, 4:
41–47 [in Ukr.].
- Kovalenko, V. V., Martseniuk, D. V. (2020). Communicative
competence as a component of professional competence of
a social worker. *Young Scientist*, 4(80): 75–77 [in Ukr.].
- Leshchenko, K. A. (2018). Communicative competence in
the context of reflexivity among journalism students.
In *Current Directions of Practical Psychology and
Psychotherapy: Proceedings of the VII Kharkiv
Scientific and Practical Conference* (Kharkiv, March 2,
2018) (pp. 55–59). Kharkiv [in Ukr.].
- Maksymova, O. O. (2016). Communicative competence of
a primary school teacher. *Youth and the Market*,
5(136): 59–63 [in Ukr.].
- Mamchur, L. (2025). Communicative foundations of
professional development of a teacher. In *Academic
Culture of the Researcher in the Educational Space:
European and National Experience: Proceedings of the
VIII International Scientific and Practical Conference*
(Sumy, May 15–16, 2025) (pp. 100–103). Sumy: Sumy
State Pedagogical University named after A. S.
Makarenko [in Ukr.].
- Melnyk, A. I. (2023). Professionally oriented
communicative competence of future foreign language
teachers as a modern trend in higher education.
Foreign Languages, 4, 10–20 [in Ukr.].
- Moroz, O. (2020). The role and place of professionally
oriented communicative competence in the system of
professional training of future specialists in the
maritime industry. *Current Issues of Humanities*, 31:
39–44 [in Ukr.].
- Mukan, N., Horokhivska, T., Ievliev, O., Chubinska, N.,
Kobryn, V. (2023). Foreign language communicative
competence: conceptual and categorical discourse.
Academic Visions, 15. URL: [https://academy-
vision.org/index.php/av/article/view/738/672](https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/738/672) [in
Ukr.].
- Ordu, K. (2019). Structure of communicative competence
of future family doctors. *Current Issues of Humanities*,
24, 165–170 [in Ukr.].
- Educational Program (2025). Educational program «Phys-
ician» of the second (master's) level of higher
education in the specialty 15 Medicine, field of
knowledge I Health Care and Social Welfare. URL:
<https://lnk.ua/wVlj8p84P> [in Ukr.].
- Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/12994> [in
Ukr.].
- Skrypnyk, N. I. (2022). Peculiarities of forming professionally
oriented competence in a higher education institution.
Young Scientist, 4.1(104.1): 56–59 [in Ukr.].
- Umiarov, K. T., Konkova, T. M. (2022). Formation of
professional communicative competence of future
engineers using information technologies in foreign
language training of students in higher education
institutions. *Pedagogy of Creative Personality
Formation in Higher and General Education Schools*,
80: 29–34 [in Ukr.].
- Khamska, N., Polianska, K., Umanska, Yu. (2021).
Formation of communicative competence of
personality by means of language. *Problems of
Innovation and Investment Development*, 27: 96–103
[in Ukr.].
- Sharova, T. M., Sharov, S. V., Borodykhina, O. V. (2017).
Formation of communicative-dialogical competence of
philology students. *Scientific Bulletin of the
International Humanitarian University*, 29: 74–76 [in Ukr.].
- Turko, O., Kravchuk, ., Kashuba, O., Navolska, H.,
Kutsyi, I. (2021). The latest tools for the formation of
foreign language communicative competence of
students of non-language specialties. *Arab World
English Journal (AWEJ)*, 12(1): 443–457. URL:
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1297451.pdf> [in
Ukr.].

SYTNIK Tetiana

Doctor Acience of Pedagogy, Professor, Head at the Department of Humanities,
Cherkasy Medical Academy

CHEREPANOVA Maryna

Head at the Cycle Commission for Philological and Historical is Dciplines,
Cherkasy Medical Academy

DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE DOCTORS WHILE STUDYING UKRAINIAN LANGUAGE (FOR PROFESSIONAL PURPOSES)

Summary. Introduction. In the current conditions of socio-economic and cultural development, while the Ukrainian language as the state language is gaining particular importance in establishing national identity, reviving the customs and traditions of the Ukrainian people, and professional self-realization, the problem of forming and developing the communicative competence of future specialists is a key task of modern higher education.

Purpose. Clarification of the essence of concepts and definition of tasks of the academic discipline "Ukrainian Language (for Professional Purposes)", focused on the formation and development of communicative competence in future doctors through in-depth mastery of medical terminology, development of practical skills in maintaining official medical documentation, and professional communication in the state language.

Methods. Theoretical analysis of scientific sources, generalization, and systematization of collected material, comparison, modeling, and construction of practical tasks.

Results. The article defines the place and role of communicative competence in the professional training of future doctors. The use of the terms "communicative professional competence," "professionally oriented communicative competence," and "communicative competence of a specialist" in scientific discourse is analyzed in detail. It has been established that these concepts have different shades of meaning and are not identical in meaning. Thus, communicative professional competence primarily involves communication as an integral part of professional activity in general. At the same time, professionally oriented communicative competence is more specific and applied in nature, focusing on developing communicative skills and abilities directly within the learning process, considering the specifics of the future profession, as well as modeling typical professional communication situations. The communicative competence of a specialist is a general concept that's expressed through a mix of knowledge, abilities, and skills

needed for effective communication in a professional setting. The article offers the author's interpretation of the concept of "communicative competence of a physician" as an integrated professional ability of an individual to communicate effectively and efficiently at various levels in medical practice, which ensures high-quality interaction between physicians and patients, their relatives, colleagues, and other healthcare professionals based on ethical standards, empathy, tolerance, language skills, communication culture, and professional knowledge. The example of practical classes in the discipline "Ukrainian Language (for Professional Purposes)" demonstrates how future doctors develop communication skills and abilities through innovative teaching methods and techniques, particularly when studying topics related to lexicology, medical terminology, and official business documents.

Originality. The essence of similar but not identical concepts such as "communicative professional competence," "professionally oriented communicative competence," and "communicative competence of a specialist" have been differentiated, the author's definition of the term "communicative competence of a doctor" has been proposed, and examples of practical tasks for developing communicative competence in future doctors have been provided.

Conclusion. Therefore, during practical Ukrainian language classes (with a professional focus), future doctors continuously develop communication skills and abilities directly related to their professional activities in healthcare institutions.

Keywords: communicative competence; future doctors; higher medical education institutions; Ukrainian language (for professional purposes); methods and techniques for developing communicative competence.

Одержано редакцією 01.02.2026
Прийнято до публікації 16.02.2026

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2026-1-156-162>

 <https://orcid.org/0009-0007-6580-6813>

ПАРФЕНЮК Марія

викладачка катедри клінічного медсестринства і невідкладних станів,
Львівська медична академія імені Андрея Крупинського;
аспірантка факультету педагогічної освіти,
Львівський національний університет імені Івана Франка

 parfenyk.maria@gmail.com

УДК [37.016:81'373.6'373.46:61](091)(045)

МЕДИЧНА СИМУЛЯЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті проведено теоретичний аналіз медичної симуляції як важливого об'єкту науково-педагогічного дослідження через призму необхідності використання його результатів для підвищення ефективності викладання симуляційного навчання у сфері медичної освіти.

Розглянуто етимологічні аспекти термінів «симуляція», «медична симуляція», які є основою для трактування понятійно-категоріального апарату цього дослідження, а також вивчення еволюції розвитку, періодизації основних етапів симуляційного навчання в медичній освіті.

Запропоновано авторське трактування теоретичного змісту поняття «медична симуляція» та визначення його місця у системі категорій медичної педагогіки.

Проаналізувано літературні джерела вітчизняних, зарубіжних науковців і теоретично обґрунтовано історичні закономірності формування та розвитку симуляційного навчання у медичній освіті, що безпосередньо сприяє підвищенню рівня теоретичного пізнання складної природи цього педагогічного феномену.